

PITANJE O BOGU I COVJEKU

Starinsko doba juri prosto kroz tihi zvjezdani prostor brzinom svjetla: "U pocetku stvori Bog nebo i zemlju. I zemlja je bila bez oblicja i pusta, i bila je tama nad bezdani; i Duh Boziji dizao se nad vodom".

Na tiho badnjne vece tri Americka astronauta obletili su mjesec, ljudski prvi mali korak u beskrajni svemir. njihov let oznacava tehnolosko postignuce mnogo daleko od svega sto je covjek uradio ranije. Ipak, kad su procitali rijeci iz 1. Knjige Mojsijeve ove rijeci slusaoci na zemlji slusaju te rijeci nisu im zvucale staromodne niti besmislene. Naprotiv, one su izgledale bas tacne. Do lazeci od tri covjeka iz svemira, ove poznate rijeci izgleda da su priblizile svakoga malo blize k natizeljnosti o stvaranju.

Tri astronauta predstavljali su grupu naucnika, istrazivajuci tajne mjeseca. Ipak, iza njih, iza sve nauke lezi tajna. Cudo svemira, cudo stvaranja, cudo zivota - to iznicljivo pitanje o Bogu. Bez dvojbe to je bio njihov osjecaj jedne velicanstvene stvaralacke sile iza svemira sto je i dovelo ove ljude da izaberu rijeci iz 1. Knjige Mojsijeve kao knjigu poruke svijetu iz svemira.

KO JE BOG?

Kad razmatramo velicanstvenost Njegovog stvaranja, to nije tesko shvatiti da Bog Biblije nije tako nemoguće daleko bozanstvo, nego Otac koji je odlucio da otkrije sebe covjeku. On je sebe otkrio u prirodi, koju je on stvorio, u umu i srcu i u Bibliji su zapisani zapisi Njegove aktivnosti u istoriji.

Pisci Starog Zavjeta opisuju Boga koji je volio i karao svoj izabrani narod, Izrailj, kao jedan ljubazni ali strogi otac. On je Bog ljubavi, svetosti i pravde. Kad god bi Izrailj zgrijesio, sto je bila cesta pojava, On bi ih kaznio. Kada bi se oni pokajali i pazili na svoj put, On bi im oprostio.

Najglavnije otkrice Boga jeste u Novom Zavjetu, kroz zivot, rad, personalnost, i nauku Isusu. Zaista, apostol Jovan kaze da je Isus bio Bog u vidljivoj istinitoj formi. Za vrijeme Njegova zivota Isusovi sljedbenici postepeno su shvacali da je on bio taj obecani Mesija, sin zivoga Boga. Odnoseci se na cetiri jevandjelja Isus im je govorio "Ja i moj otac smo jedno". Ovo samo moze da znaci da je Bog bio tu u osobi od krvi-i-mesa, covjek.

Bog je takodjer Duh sveti. Prema tome Duh je vjecan i opisan je u Bibliji da ima i druga svojstva Bozija. Isus je obecao da ce po zavrsetku Njegova fizickog zemaljskog zivota doci Duh sveti kao specialni dar crkvi. Ovo se i dogodilo na dan Duhova, na dan osnivanja crkve, da zabiljezen sa stranim događajima i dirljivom jevandjeljskom sluzbom odrzane tog dana od apostola Petra.

Jevandjelje po Mateju završava se sa Isusovom zapovjesti Njegovim sljedbenicima da krste sa narod "u ime Oca i Sina i Duha svetoga". Razjasniti ovaj Novog Zavjeta proizvod Izrailjske i deje o "jednom Bogu" (monoteizam) razni teolozi upotrebili su tu rijec u "trojstvo" zbog toga oni smatraju da jedan Bog misteriozno postoji u tri osobe. Moderni pisci upotrebljuju druge izraze, kao tri izbrusene strane samog trougaonika, ili voda koja se pretvori u led tekucinu ili vapor.

STO JE COVJEK?

Oslanjajuci se na 1. Knjigu Mojsijevu Bozije najglavinje stvaralacko djelo ne da je slucajna kombinacija kemikalije vec je covjek stvoren po Bozijem liku i obliku, slobodno da misli i da odabira. To je bio taj slobodni izbor koji je covjeka postavio u nepriliku s Bogom. Adam i Eva slobodno su izabrali neposlusnost Bogu jeduci plod koji je on bio zabranio jesti. To je taj kapacitet grijeha koji je drzao i drzi covjeka u cestom sukobu s Bogom od tada. Bog je dao covjeku slobodu i zboru, ali ga drzi odgovorna za donosenje odluke. Boziji zakon omogucava covjeka da odluci sto je dobro a sto je zlo.

Bog je učinio čovjeka gospodarom zemlje, kao što je on to rekao Adamu. Ribe morske, perad i sve živa bića su za dobro čovjeka. Može se pretpostaviti da su prirodna sredstva zemlje, kao n. pr. minerali, kamen i ostalo mogli biti od koristi čovjeku. Postoje ljudi koji su gospodar nad svijetom tako da bi obadvoje živa bića i prirodna sredstva se upotrebljavala pametno i ekonomično.

Čovjeku Bogom-dana sposobnost da razmišlja, o nauci, umjetnosti, književnosti, učinilo ga je onim što je on danas. Čovjek u društvu nije potpuno uspješan, postoje milijuni ljudi u svijetu umiru od gladi i nespremljivijih zaraza. Niti je bio u mogućnosti da bi društvo u cjelini steklo Božiji zakon.

KAKO ČOVJEK NALAZI BOGA?

Pomislice se da će Biblija otpočeti sa dokazivanjem da Bog postoji. Umjesto, ona pokazuje Boga odmah na poslu, na stvaranju. Govori nam da svijet ima početak, ali, ne postoji napomena Božijeg početka.

On jednostavno postoji-on je vječan. Iz staroga doba filozofi su pokušali dokazati ili pobiti postojanje Boga, ali Biblija ne. Od njenog samog početka Biblija predstavlja vjeru.

Vjera u Boga nije slijepo prihvaćena nešto što nije dokazano. Mali dio naučnih otkrića su učinjena bez vjere. Naučnici razmatraju za primjer, vladanje atoma koji označavaju prisustvo jedne nepoznate čestice. Ovo je dio vjere; i može da uzme više mjeseci ispitivanje atoma da se dokaze ili pobije pretpostavka. Ako se pronađe čestica, njihovo vjerovanje je utvrđeno. Bez vjere oni nikada nebi doznali, niti dnebi pronašli česticu.

Isti princip se upotrebljava u vjeri u Boga. Nasa pretpostavka je postojanje Boga Oca i sina Duha svetoga, sin se rodio od nevine žene, umro za oprostjenje ljudskih grijeha i uskrsnuo iz mrtvih. Nas dokaz je zasnovan na Božijem djelu u Bibliji i svjedočanstvom stotina miliona Hrišćana, neki koji su pretrpjeli muke i smrt za njihovo vjerovanje.

Da bi sipitali nasu pretpostavku mi moramo postaviti nasu vjeru u naše srce i um. Ako ovaj dio o cini radi u nama, onda je nasa pretpostavka iskrena-tacna. Tu ne postoji jednostavan opit. Bog pokazuje sebe u mnogim putovima našega života. Mi možda možemo imati jednu blistavu svjetlost Njegova prisustva, jedan osjećaj Njegove ljubavi koja teče kroz nas da bi donijela ljubav drugima, jedan miroljubiv osjećaj otkupljenja iz grijeha, jedan čvrst osjećaj da je naš život zaštićen od Boga. Sa djelom vjere svaki pojedinac može pronaći Boga sam za sebe. Bez vjere mi nikad ne možemo da ga pronađemo.

Pisac poslanice Jevrejima sabrao je vjeru kao "dokaz onoga što ne vidimo". To će biti stalno je dan dio tajnosti oko Boga koje nasa vjera mora premostiti.

ŠTO JE ISUS NAMA?

Razlog pojava Isusove na zemlji ide čak od samog početka Babilona. Od prvog grijeha Adama i Eve, ljudsko zlo podiglo je ogradu između čovjeka i Boga. Postoje ljudi koji su potpuno dobri a čovjek stalno griješi, onda kako se čovjek i Bog mogu izmiriti. Biblija u stvari govori da je potrebno da Bog kazni čovjeka za njegov grijeh, i kazna za grijeh jeste smrt.

To je bio razlog da je Isus došao na zemlju to pitanje riješi. Jedan od Biblijskih najistaknutijih stihova razjasnjava "Jer Bogu tako omilje svijet da je i sina svojega jednorodnoga dao, da ni jedan koji ga vjeruje ne pogine, nego da ima život vječni". Što je Bog uradio, jeste poslao je Isusa jednog bezgrešnog osobu da umre umjesto nas. Nas grijeh je stavljen na Njega isto kao u ranije vrijeme, grijeh Izrailja stavljen je na njega za zločin obred. Uzimajući nasu kaznu na sebe, Isus je nas spasio od smrtnih kazni.

Tako, s njegovom smrću, Isus je opravdao nas od grijeha. Sa uskrsnućem on je trijumfovao nad oboje smrću i grijehom. Ako ga mi prihvatimo kao našeg Gospoda i spasitelja njegova sila će spasiti naš život. Biblija zaključuje zato što je Isus uskrsnuo, oni koji vjeruju u Njega imaju takav vječni život, ne samo poslije smrti, nego u novom rođenom životu koji počinje sada. U svojoj po

slanici Kolasanima Pavle opisuje Isusa ka ljudska "nada i slavu" koji je "napravio mir kroz krv na Njegovu krstu" s namjerom da nas izmiri s Bogom.

ZASTO BOG DOZVOLJAVI PATNJU?

Mozda jedna od najvećih iskustava je zagonetka zasto zlo i patnja postoji. Ako je Bog sila i voli covjecanstvo, kako Biblija uci, zasto on dozvoljava dobro da strada a zlo da napreduje kako je to cesto slucaj? Zasto on dozvoljava bijedu bolest i ratove, koji unistavaju nevine i gresne takodje?

Ova zagonetka je tema bez pisceva imena knjige o Jovu, jedna od najvećih djela stare literature. Bog je dozvolio Sotoni da okusa Jovu u vjeri oduzimajući od ovog dobrog covjeka bogastvo, njegovu djecu, na kraju cak i njegovo zdravlje. Veci dio knjige sastoji se od Jovine pjesnicke nevohlje, za filozovski problem dokazuju da su mnogo bolesnije nego bolest sama. Njegovi drugovi nisu u mnogo pomogli. Oni su jednostavno zakljucili da je on kaznjen za neki veliki grijeh koji je on ucinio. Ali prostodusni pogled cija nevinost je stalno nagrađena nekada ne moze izjednaciti nezasluzenu patnju Isusovu, jednog pravednika koji je ikada zivio. Isus je sam dao kljuc zagonetke kad je rekao da nas nebeski Otac "cini da njegovo sunce obasjava dobre i zle i salje kisu na pravednika i nepravednika". Razlog, slobodna volja, i dobrostiva okolina su dar od Boga cijelom covjecanstvu, dobrom i lošem jednako, da je upotrebjavaju po zelji. Ali covjek je gresan: i, kao posljedica, drustvo koje je on osnovao obuhvaca mnogu nepravdu. Siromastvo, potistenost, ratne zrtve, kriminal sve to izlazi iz ovog neusavršenog drustva. To je ljudska odgovornost a ne Bozija.

Tu je brzi pregled ljubavne namjere cak i u bolesti i nevolji zivota. Bol, je cisti nacin podnosenje koji je potreban da bi nas upozoravao. Tako kad dotaknemo vruću pec ili kad imamo napad slijepog crijeva. Gravitacija koja omogucava jedan pokvaren avion da padne, potrebno je da nas drzi na nasoj planeti i da odrzava elemente svemira u ravnotezi. Tuga je jednostavno crna strana nase sposobnosti da se osjecamo veselim. Potreba rada za opstanak omogucava nam da ispunimo nashu mogucnost i sacuva nam da ne postanemo rasa morskih klobuka.

Ipak, zagonetka nije u potpunosti odgonetana, posto mi u potpunosti ne razumijemo Bosiju namjeru. Ali mi mozemo sa punim povjerenjem staviti nashu nadu u Njegovu ljubav. Apostol Pavle kaze: "Mislím da patnja sadasnjeg vremena nije vrijedna da se usporedi sa slavom koja nam ocjekuje".

STA JE MOLITVA?

Neizbjegivi rezultat vjere u jednog personalnog Boga jeste nastojanje da se stupa u vezu s njim. Hriscanima, ciji Bog oni zele da bude dionicar sebe, molba nije tajanstveni okus-pokus, nego postovana, personalna veza. Pavle savjetuje u Filibljanima, "Ne brinite se ni za sto nego u svemu molitvom i moljenjem sa zahvaljivanjem da se javljaju Bogu iskanja vasa. I mir Boziji, koji prevazilazi svaki um, da se cuva srca vasa i misli vase u Gospodu Isusu".

Ipak, ma kakav bio drugi rezultat, cista savjest je proizvod molitve. Isus je ucio da je neograničena sila upotrebljena kroz molitvu onih koji vjeruju da Bog zeli da im odgovori. Ali ipak On nam, trazeci od Boga da ga oslobodi raspeca, završio je, "ne po mojoj zelji, nego po volji tvojoj". Bog cuje nashu molitvu ali u njegovoj beskrajnoj mudrosti ne odgovara stalno na njih onako kako bi mi to zelili. Mi ne smijemo ogranicavati sebe u molitvi samo kad nam je nesto potrebno. Biblija sadrzi mnoge molitve i ispovjesti, zahvalnosti, i uci zahvalnost Bogu.

KAKO HRISCANIN TREBA DA ZIVI?

Biblija je u glavnom zainteresovana sa onim sto Bog zahtjeva od jedne osobe kojoj on daruje spasenje. Biblija dava upustva kako treba zivjeti i sto treba raditi u danšnjem svijetu. Ponekad je

to u određenom pravilu, a ponekad u formi principa koji se upotrebljava svako dnevno kroz pomoć Duha svetoga.

Isus, i pisci Biblije su Židovi, što znači da su oni održavali jednu seriju zakona koje je Bog dao Jevrejima dok su oni bili u pustinji. Isus je rekao da se svi ti različiti zapisi mogu skupiti u jednu jedinu rečenicu- "Ljubi Gospoda Boga svojega, cijelim srcem i cijelom dušom svojom. Ovo je prva i najveća zapovijest. A druga je kao i prva, Ljubi bližnjega svoga kao sam sebe. Nad ove dvije zapovijesti ovisi sav zakon i proroci".

Deset Zapovijesti datih od Boga na Gori Sinaju jesu čvor svetog zakona. Bog je odpoceo sa zabranom vjerovanja u druge bogove, ili idole, ili zloupotrebu Njegova imena. Onda je zapovjedio da se jedan dan nedjelje drži svrtim, i da djeca postuju svoje roditelje. Konacno Bog zabranjuje ubijanje "odnosi se na ubijanje u modernoj tehnologiji", preljube, kradje, lazna svjedocanstva, zeliti zenu kao i vlasnisto bližnjega. Isus je rekao da osoba moze prestupiti ovaj zakon u mislima kao i u djelima. Ako covjek pogleda zenu sa zeljom on je ucinio preljubu u srcu svom.

Stari Zakon obuhvaca nekoliko tacaka zakona koje Hriscani ne moraju odrzavati. Sa Isusovim zrtvovanjem, upotrbe Jevrejskih svestenika i obredi zrtava su ukinute, mnogi detalji propisa vise se ne upotrebljuju. Ali glavni princip Starog Zavjeta, zakon, ostaje na snazi.

STA JE LJUBAV?

Ljubav je srce Hriscanskog zivota, ipak, mnogi Hriscani u stvarnosti ne znadu kako da je opisu. Isus je rekao da mi moramo voliti ne samo sebe sto je lako, nego svakoga-lopove, glupake, drogare, pijanice, cak i svoje neprijatelje. Svakako ovo nije romanticka ljubav, kao u filmu. To nije neka vrsta sentimentalne ljubavi, ili bludskih osjecaja, vec znacaj discipline koja cesto stavlja Hriscana neobicna u drustvu. To obuhvaca ljubavnu brigu koja spotice Hriscana na pomoc svima o nima kojima je potrebna pomoc. Ovo se moze samo postici biti otvoren Bogu da Njegova ljubav radi kroz nas.

Isus nas uci da raditi dobro mnogo je vazno. Ali Pavle nas upozorava da samo dobro raditi ne ce nas postaviti pravedna pred Bogom. Potrebna je Bozija milost i ljudska vjera da se to postigne. Ipak vjera nije samo dovoljna. Isus nam kaze da "Vjera bez djela je mrtva". Isus je stavio do znanja motiv iz djela. Posto ljudski ponos jeste jedan osnovni ljudski grijeh, Isusovo preziranje ponosanja milosrdja i pobožnosti je pokazano.

STO JE SPOL I BRAK?

Isus i Njegovi sljedbenici drzali su se strogo Jevrejskih obicaja koji je ogranicavao zivot kao i spolni odnos braka. U Jevrejskom zivotu opecnito kod muskaraca koji su imali jako malo dodira sa zenama izvan braka. Biblija slobodno prihvaca spol kao dar od Boga, ne kao neke izvan-Biblije vjere koje smatraju opstanak tijela kao losim samo po sebi. To odredjuje ne samo pravila za spol da bi ogranicilo ljudsko zadovoljstvo, nego u Bozjoj namjeri zadovoljstva i ispunjavanje u spolnoj obavezi obuhvaca ucinak i obzir prema drugoj osobi. Spolni odnos ne moze biti stvar zadovoljstva jedne osobe zelju. Hriscani odrzavaju cistocu zbog ljubavi prema Bogu i drugom narodu, ne samo zbog toga sto se boje zarazne bolesti ili trudnoce izvan braka. Stavljajuci seksualni odnos samo u braku, Bog s tim takodjer uspostavlja cvrstu familijisku vezu u kojoj se mogu djeca uzgajati i u kojoj dvoje mogu rasti i ostarjeti djeleci zajednicku ljubav.

Bog je stvorio prvu zenu radi toga, "nije dobro da je covjek sam". Poslije kada se Eva pridruzila Adamu, Biblija kaze, "za to ce ostaviti covjek oca svojega i mater svoju, i priljubice se k zeni svojoj, i bice dvoje jedno tijelo". Tu su u braku dva ravnotezna položaja: drustvo i seksualna obaveza. Prvo stvara brak mogucim i drugo cinu brak razlicitijem od svih ostalih ljudskih srodstva.

STO JE SA PLEMSKIM SRODSTVOM?

Razjasniti jednu od dvije glavne tacke zakona, "ljubi bliznjeg svoga", Isus je ovdje ispricao pri cu dobrog Samarijanca. Samarijanci su smatrani kao niza klasa od Jevreja za to sto su oni bili druge vjere i druge rase. Ipak, u prici Samarijanac je heroj, pravi susjed, za to sto je pomogao Jevrejima koga su njegovi ljudi isprebijali.

Ovo pokazuje izrazito sto je Isus mislio o nepodnosljivosti ili vredjanju prema narodu druge etnicke loze, boje, koze i vjere. U 1. Knjigi Mojsijevoj pise da je Bog stvorio sve ljude u jednu ljudsku familiju. Pavle je napravio od ovoga glavnu doktrinu svoje cuvene propovjesti na Marsovu trgu u Atini, Grckoj. Neki ljudi ranije crkve pokazivali su nesnosljivost prema narodu koji su bili "drukciji". Stoga je Pavle pisao da smo mi "svi jednaki u Hristu".

STO JE SA NASOM OKOLICOM?

Kada je Bog stvorio zemlju, on je nju predao covjeku na cuvanje. Umjesto, toga covjek je unistio vecinu planete kroz svoju sebicnost i nepromisljenost. U napredovanju covjek je unistio ogromne kolicine sume, zaneredio je predjele isipanjem smrada i odpada u rijeke, i mora koje otezava zivotinjski opstanak, i cak ugrozava i ljudski opstanak. Lijek je jedino povratak natrag osjecaja poniznosti prema tvorcu i Njegovom stvorenju, i uciti se kako upotrebljavati sredstva na zemlji koja nam je dao sa mudroscu i ekonomijom.

STA JE SA NASOM NACIJOM?

Isus je rekao da mi moramo "dati Cesaru sto je Cesarevo", a Petar nas opominje da placamo one koji su u upravi. Ovo znaci vise nego zahvalno placanje u porezima ili u poslusnosti zakonu. To takodjer znaci da mi imamo odgovornost da uestvujemo u upravi i da uradimo sto mozemo kako bi se priblizili sto blize nauki Isusa Hrista.

Nasa prva odgovornost jeste Bogu, a ne nasoj zemlji. Nacisticka Nemacka pokazala je tragicno da jedna nacija i njene vodje mogu da postanu paganski idoli. Bog je postavio ljudske uprave da bi odrzavale zlo pod kontrolom i bodrili dobro. Ali ljudske uprave ne rade tako i vise puta suprostavljaju se Bogu. U odluci da li jedna vlast mora biti poslusna, ucena, onda jedan covjek mora biti svjesan svojih sopstvenih obmana, sebicnosti i ponosa.

STO JE SA RATOM?

Kad je Isus rekao svojim sljedbenicima da okrenu i drugi obraz i da vole svoje neprijatelje, da li je ovo onda odklonulo rat? Hriscani su bili podjeljeni na odgovor povodom ovoga pitanja kroz vjekove. Na drugu ruku, Isus je pohvalio Rimskog oficira i Pavle je pristao na upotrebu sablje.

U drugu ruku, Isus je pozvao svoje ucenike da budu mirotvorci, i ove rijeci ne mogu se odstraniti tako lako. Biblijska ideja mirotvorenja nije samo poziv na primjer, nego uciniti cjelokupno ono sto je bilo poremećeno da dovede u sklad suglasnosti. Takva mirotvorenina pocima od pojedinca licno, ispunjavajuci svoju vlastitu personalnost i onda je rasiriti, proizvesti u svoju familiju, svoje drustvo, svoju naciju i u cijeli svijet.

kako je Isus i preokao, internacionalno zveckanje-sablja stalno ce zveckati u nasim usima, ali Hriscanin koji daje svoj dio Bogu isto kao i Cesaru mora biti stalni alat mira.

STO JE SA UMO-ZA VODJACEM?

Dok to moze biti kao popularnost sa upotrebom umnog iskrivljenja sa alholom, i drogama Hriscanin treba da bude vodjen sa Biblijom. Biti pijan ili "visoko" sa alholom ili drogama mi iskrivljujemo personalnost koju nam je Bog dao. Neki predpostavljaju da ovakva vrsta kemikalija pomaze

ljudima da se bolje upoznaju jedan sa drugim, ali cesto puta oni imaju suprotno postignuce-cine ci nas da mislimo sami o sebi. Kad je osoba "visoko" on sam sebe vidi i svoj mali svijet, gdje ne ma mjesta za druge. Pored toga, osoba ciji je um umjetno poremećen može nanijeti metalnu ili fizičku štetu drugoj osobi. pijani sofer često puta prouzrokuje sudar.

Bog nam je dao stvari ovoga svijeta da bi to upotrebili za dobre svrhe. Ali kad mi dozvolimo da nam nesto drugo bude gospodar, kao alkohol ili droge, puseenje-moze čak biti i ako je samo pri vremenu, mi onda propadamo pred Bogom i samim pred sobom.

On želi da mi budemo gospodari onoga što je On dao nama a ne da tom robujemo.

KAKO UZIVATI UGODAN ŽIVOT?

Raniji Hrisćani činili su svaku minutu korisnom, i Djela Apostolska nam govore o dramatičnom rezultatu. Da li je to rad vjere ili ne, da li je to neznatan odmor ili jedno djelo većeg značaja, Biblija mu dava dostojanstvo. Pavle savjetuje, "Sto god činite, činite od srca Bogu", posao dobro obavljen zadovoljava Boga i radnika isto. Stoga mi bi trebali iskoristiti najviše tog poduhvata i sp osobnosti koju nam je Bog dao. I kao Hrisćani mi bi trebali obezbediti da zajednica izvodi značajan rad za svakoga.

U divnom djelu njegove poslanice Filibljanima, Pavle je rekao da mi treba da promjenimo svoj um na "sve stvari koje su pravedne, sve stvari koje su iskrene, sve što je tačno, sve što je čisto i sve što je divno..." Bog je zadovoljan sa stvarima kulture da je sve pravedno i lijepo, u muzici, umjetnosti, književnosti, i pravilno je da se nadje zadovoljstvo u njima. Bog je dao čovjeku sposobnost da stvara te stvari da bi se mogle uživati.

ŠTA JE SA CRKVOM?

U Bibliji, familija Bozija od pocela je sa Adamom i Evom u Edenu i eventualno uključujući Izraeljeve potomke Abrahamu. Vanredni uspon došao je sa Isusom Hristom i novom vrstom familije, koja obuhvata sve narode, ova familija-ili društvo-zove se crkva, i sav cijeli Novi Zavjet do Djela Apostolskih pa nadalje govori nam o tome.

U moderno vrijeme, institucije-osobito koja god ide unazad vojih 2000 godina-otvorene su za ispitivanje. Ipak, Biblija nas uči da Hrisćanstvo nije samo jedna privatna afera. Hrisćansko napredovanje treba da se brine o problemima kao seksualnost, droge, i rasno srodstvo dolazi djelomično o kroz društvo onih koji vjeruju u Isusa. Novog Zavjeta istorija pokazuje da Hrisćanska zajednica uskoro će obuhvatiti sve vrste naroda; mlade i stare, bogate i siromasne, musko i zensko, članove razlicitih rasa i etnickih grupa. Društvo nije jedna ugodna celija istoumnog, indigo-kopija ljudi, nego jedna divna kolekcija mnogih pojedinaca koji dijele istu vjeru u Hristu.

Stvari nisu isle stalno tako glatko. Postojale su raspe o vjrovanju doktrine i oko prsonalnosti. u 1. Korincanima, Pavle je pisao ranijoj crkvi uzbudjen zbog nesloge i zavodjenja pokvarenosti u Korintu, svjetskom luckom gradu. U Efezanima Pavle opisuje potrebu kvaliteta u jedinstvu: "Jedno tijelo, jedan duh, kao i sto ste pozvani u jednom nadu zvanja svojega, jedan Gospod, jedna vjera, jedno krštenje. Jedan Bog i otac svijju, koji je nad svima i kroz sve, i u svima nama". Ipak, jedinstvo nije trazeno na štetu istine. Poslanica 2. Petrova, 1,2,3, Jovanova i Judina brane disciplinu da zastite čistocu Hrisćanske vjere.

Krštenje, i Gospodnja vecera obadvo je su crkveni obred zapovjedjeni od Hrista u Jevandjelju. Danas se crkva zove sveto otajstvo ili obred. Krštenje je jedna vrsta uvodnog obreda, usporedba sa Jevrejskim obrezanjem. Sa krštenjem se ulazi u crkvenu familiju. Voda se upotrebljava da bi se pokazalo da si opran od starih grijeha sa smrti i vaskrsnućem Isusa.

Dok se krštenje obavi samo jednom u zivotu Hrisćana, Gospodnja vecera je ponavljajući obred crkve. Posljedni put Isus je održao Pashu sa svojim ucenicima i on je licno započeo ovaj obred, koji je on nazvao "Novi Zavjet". Od tog vremena Hrisćani se sjećaju Isusove smrti Vecerom i imaju ovom prilikom dati radosnu zahvalnost za Njegovo vaskrsenje.

Ova dva obreda su su dio Hrisanskog obozavanja. Rijec "obozavanje" znaci "postovanje prema dostojanstvu". Stoga se Hrisanci sastaju cesto da bi obozavali Boga u svom stovanju. Pisac Je vrejima upozorava svoje citaoce da ne zapuste "sakupljanje samih sebe zajedno". Ovo je dobro u pozorenje Hrisanima danas.

Drugi znacaj Hrisansko jedinstav iz ranijih dana bilo je iz velikodusnosti. Pare od plemenitih i velikodusnih ljudi kao i naucne institucije danasnjeg svijeta jesu zacetak od Hrisanske crkve.

Crkva je takodjer bila moc poslanika. Isusove posljedne rijeci na zemlji cesto puta se zovu Ve lika Sluzba: "Idite dakle i naucite sve narode..." Tadasnja crkva je otpocela sa propovjedanjem Njegove poruke energicno svakome ko je zelio da slusa. Gdje su god isli raniji Hrisanci racunali su da vjerovanje u Hrista je potrbno, posto su se sjecali Njegovih rijeci da je on sam rekao: "Ja sam put, istine i zivota: i niko ne moze doci k Ocu nego kroz mene".

GDJE ISTORIJA VODI?

Biblija nas uci da jednog dana Isus Hristos ce se vratiti. Kad se Isus vratio u raj na karaju svog ovogzemaljskog zivota, Njegovi ucenici su opomenuti, "ovaj isti Isus... vratice se onako isto kak o ste ga vidjeli da se uze od vas u raj". Dolazak Isusa je centralna nauka od nekih Pavlovih pisama, i u posljednjoj knjizi Biblije, Otkrivenju, zavrшава se sa Isusovim rijecima, "doci cu skoro", a Jovan je odgovorio "da dodji Gospode Isuse Hriste".

Kad ce se ovo dogoditi niko ne zna ali Novi Zavjet cesto nas opominje da zivimo zivotom koji ce nas usposobiti da budemo spremni docekati Isusa svakoga momenta bez stida. Novi Zavjet nam govori da i ako nas zivot nije predan u potpunosti Bogu, mi ne treba da se uzmicemo, nego trebamo gledati unapred za takav susret sa radoscu.

Biblija, onda, jeste kao jedna velika drama u kojoj je Bog na djelu prije istorije, za vrijeme istorije i u naponu istorije. Zivot na zemlji je pripremljen za vjecnost. I Bog omogucava covjeku na zemlji da odabere da li on zeli vjecnost s Bogom ili bez Njega. Ljudska slobodna-odluka ovdje ce imati vjecni odjek.

U buduce Isusovo carstvo bi ce podpun uspostavljeno. U knjizi Otkrivenja koja pokazuje vidjenje od tih dolazecih dogadjaja, bozanstveni glas objavljuje vrijeme kada "carstvo ovoga svijeta potostade carstvo nasega Gospoda, i Njegova Hrista; i On ce vladati od vijeka na vijek".

ZIVOT U BIBLISKO VRIJEME.

Bibliska Palestina bila je divlja zemlja. Izvan malih sela grupa kradljivaca skitala se u potrazi za plijenom. Divlje zivotinje ugrozavale su stoku na pasnjacima. Postojali su stalni ratovi izmedju naroda i mali ratovi izmedju plemena. Neprijateljska vojska cesto puta pljackala je ljetinu i stoku a ponekad su cesto i odvodili narod. Izrailj je bio izrasetan ratovima i nevoljnim danima opisanim u knjizi o Sudijama-i opet poslije vladanja kralja Davida i Solomona, kad je Juda i Izrailj ratovali jedan protiv drugog.

Kad je Josua osvojio Jeriko grad je stajao na rusevinama ranijih gradova datiranih cak 4000 godina prije Josuina vremena. Novi grad je stalno podizna na tim starim rusevinama starog grada, svaki sluzeci svoje vrijeme. Velicanstvena kula, 30 stopa u okrug sa kamenim stepenicama i iznutra, bila je ozidana prije nekoliko hiljada godina B.C. od prvih stanovnika Jerika. Rusevine ovog straog grada, iskopavane od arheologa, otkrivaju dobro planirane, jako ugodne komotne kuce. I bjeleli ostatak trsko-platnenog prostiraca moze se jos primjetiti u tvrdom svjetlom od ilovace patosu.

Kada su Izrailjci dosli da nasele obecanu zemlju u vrijeme Josue, njihove bajte bile su mnogo prostije od kamenih kuca njihovih Hananskih susjeda. Izrailjci nisu bili zidari gradova, cak ne do samog velikog dana Jerusalima. Bilo je ocevaidno da ovi nomadi nisu imali iskustva u zidanju kamena zida. Oni su bili navikli da zive u satorima kao sto su to radili i njihovi pradjedovi, Avram, Isak i Jakov. Crno napravljeni od kozijeg runa, ovi satori bili su tako dobro otkani da su bili o

dporni kisi. Kad bi veci sator bio potreban oni bi jednostavno opreli i otkali vise materijala. Vedu ni u tim predjelima zive u slicnim satorima cak i danas.

Ipak ranije Izrailska kuce su bile slabe konstrukcije, ali one su se poboljsale u kasnije vrijeme. U vrijeme Isusovo mnoga prebivalista bila su divno ukrasena, moderne po izgledu vila. Ovakve su imale divne stupove koji su formirali trijem oko jednog centralnog dvorista koje je bilo otvoreno nebu. Kuce mnogih stanovnika, ipak, nisu bila tako divno privlacjiva. Jednostavno su ozidane od jedne vrste pecene cigle ili od netesanog kamena, skorom se nije nista promjenulo u proteklih 3000 godina.

Velike promjene su uvedene tek u nekoliko proslih decenija vise nego u svih proteklih hiljadu godina. Gradovi modernog Izrailja nista se ne razlikuju od Ameriskih gradova; ali sve do ovoga stoljeca mala Arapska selca jedva su se poromjenula od onih iz Bibliskih vremena.

Jedni od stanovnika najprostijeg stanovanja u selu djelili su kuce sa domacim zivotinjama, zivotinjom kao magarac, krava, nekoliko ovaca i koza. Magarac je sluzio za prevoz i bio je glavni nosioc tereta. Krava, busica davala je malo mlijeka, koristena je da vuca tesku dvokolice. Koze su davale mlijeko i meso. Njihova koza bila je upotrebljena za odrzavanje vina. Ovce su bile glavni izvor mesa za praznicke obrede i njihova vuna je sluzila za izradu robe.

Jedno-sobno boraviste bilo je izravnavano sa patosom od ilovace i bio je tvrd od upotrebe. Stoka je drzana u donjem dijelu blizu ulaza. Gornji dio koji je bio podignut jednu stopu ili vise na kome je familija zivjela. Kuce malo boljeg kvaliteta imale su mozda dvije ili tri sobe, najveca za familiju, druge za stoku i skladiste. Sobe su bile mracne i smrdljive. Mnoge siromasne kuce nisu imale prozora, a prozori " ako su negdje i postojali" bili su uski i otvoreni podignuti visoko da bi obezbudili privatnost. Ovakvi su bili zatvoreni zavjesama da ne bi bilo vlage. Mala uljena lampica sa fitiljem od konoplje ili lana zamocene u maslinovo ulje tek je davalo malo svjetla.

Zima je bila vlazna i kisovita sezona. Mjesto za vatru je bilo nista vise nego jedna rupa iskopana u patosu ilovace. Drva od trnja, i suva od stoke balega je upotrebljavana za gorivo; posto nije bilo dimnjaka, ljuti dim mogao je samo da izadje kroz vrata, prozore ili pukotine u zidu. Disanje je moralo biti jako tesko iskustvo u zimi kada je kuca bila puna ljutog dima. Ravan krov koji je bio napravljen od grana povezanih sa mladicama drveta i onda potrpan blatom ili ilovacom nije mogao izdrzati pod stalnom kisom. I tako bi voda cesto puta kapala u kucu kisnih zimskih dana.

Samo velike kuce imale su odjeljene sobe. U mnogim kucama familija bi spavala zajedno u istoj sobi u kojoj bi boravili cijelog dana. Sa zagusljivom atmosferom, uz dreku stoke, hrkanje ljudi, i plas djece, spavanje je bilo tesko. Kreveti su bili cesto puta samo od krpa ili slame razasute po patosu. Ogrtac nosen cijelog dana slucio je kao pokrivac. Ljudi ziveci ovako morali su jedva ocekivati svanuce.

Podkrovlje je mozda bilo najbolje mjesto za prebivaliste u Palestinskim kucama. Ovdje se mogao izbjeći nemir i ukocenost unutrašnje sobe. To je bilo najbolje mjesto za goste, zbog toga što je davalo veliku privatnost. Bibliski pogled na podkrovlje oznacava da je bilo upotrebljavano za mnoge svrhe; skladiste farmerskih proizvoda, odmaranje i molitve. Bogata zena iz Sunema snabdjevala je Elisuu sa jednom takvom odajom cak namjestenom s krevetom, astalom i stolicama i svjetlom, nesto sto obicno domacin nije mogao imati. Velike kuce su imale stepenice i vodile su pod krov. Mnogi ukucani, ipak, upotrebljavali su ljestve koje su mogli uzvuci za sobom kao put zakljucavanja te noci.

Stoga je lako razmjeti zasto je narod u Biblisko vrijeme volio da objeduje vani. Dvoriste je bilo najpogodnije mjesto za jelo izuzev kisnih dana. Tu su postojala samo dva obreda na dan, jedan jako rano u jutro prije rada, a drugi poslije rada u vece. Ponekad bi bila kratka zakuska oko podne prije kratkog spavanja.

Mnogo upotrebljiva hrana za jelo bila je tvrdi plosnati kolac hljeba ispečen od razova ili psenicnog brasna. Hljeb bi bio nekada kao upotreba tanjira. Na njega se moglo staviti lece corbe ili piletine, sa krastavcem kao pomocna posuda. Crveni luk i cesnjak bili su najpovoljniji. Kao voce, tu je bilo smokava, grozdja, pomorandja u sezoni. Bilo je i vina. Kada je Avigeja, zena Navalova, donijela Davidu i njegovim ljudima hljeba, vina, pecenof zrna, suhog grozdja, i smokava ona im

je donosila obični dnevni obrok; ali kada bi ih ona snabdjevala sa "pet ovaca već spremljenih" ona im je izraxavala specijalnu qast, pošto je meso bilo posluživano samo za prazničke potrebe.

K dodatku razne hrane narod je često uživao jeduci skakavce, koje su susili na suncu i u soli. Glava, krila i noge su bacene a mesnati dio tijela su jeli. Jovan krstitelje živio o harni skakavaca i divljeg meda. Riba je također bila uobičajna hrana. Morala je također biti često puta dio hrane nasega Gospoda. On je pripremio doručak od snjita hljeba i riba svojim učenicima poslije vaskrs nuca.

Jevreji su bili gostoprимljivi. Bogobožnik bi smatrao toga gosta, kao sranca koji traži sklonis te, isto kao da je bio poslan od Boga i zaslužuje svu pažnju. Isus je često puta pozivan na jelo, od noseći se na Jevandjelje. Gosti su često pozivani na večeru gdje bi bilo više vremena za zajednic ko vrijeme i razgovor. Poziv za važnije prilike, kao ženidba, hrana je raznosena od posluže. Gost i na takvim svečanostima nosili bi svečana odjela.

Domacin bi pozdravio svakoga gosta sa poljubcem i naredio bi slugu ili članu porodice da op eru gostu noge. Specijalna čas bi bila ukazana gostu sa izlivom mirisnog ulja na glavu. Sjedenje bi bilo odabrano ozbiljno, najvažniji gost bi bio na samoj desnoj ili lijevoj strani domacina, malo važniji gosti bi sjedili malo dalje. Poslije blagoslova, domacin bi poslužio svakog gosta po redu. Roba je bila jako cjenjena kod Izraeljana. Onda a i sada žene su se oblacile u mnogo divnu robu , tkaninu, mantile, ogrtače, haljine od prozirne svile i lana, turbani, salovi i ručne torbe. Semson j e obećao trideset svilenih kosulja i trideset svečanih haljina. Narod Izraelja očevidno je imao uku s za proizvod lijepe robe. Pjesma Debari govori nam o ukusu ručnog veza koje je majka Sisara uzaludo očekivala da će njezin sin zarobiti od Izraeljana.

Osnovna roba za muskarce bila je jedna vrsta kratkih haljina koja je bila držana sa jednim opa sacem od tkanine u kome se također mogao držati alat, bodež ili neke druge vrednosti. Gornji di o tijela bio je go. Dugački usko-tjesni vuneni haljetak sa rukavima bio je nosen radi toplote. On b i bio otvoren s preda, ali ukrašen po ivicama. Vrstu koji su su nosili kobani i farmeri u lose vrije me bilo je napravljeno od kozije kože-kozun. Kozun je služio kao pokrivač noću.

Domacice bi nosile lanene ili vunene grubo pletene haljine malo niže ispod koljena. Njihov va njski haljetak bio bi malo dulji nego kod muskaraca i mnogo više ukrašeniji. One bi nosile robu koja bi bila izvezena naborana i nakicena vezom. Arheolozi su pronašli mnoge igle od kostiju, bj elokosti i od bronzе u njihovim iskopinama. Roba je mogla da se farba, žuto, ljubičasto, plavo, smeđe ili svjetlorumeno; rumena boja je vadjena iz korepnjaka (skoljkaste ribe) sa Palestinskih obala, koje je bilo samo po sebi skupo i rijetko.

Cipele u Biblijsko vrijeme bile su često puta grubo-prosti komad od drveta držan na nogama ka o sandale sa dva kožna kajisa. Cipele su se stalno izuvalе pri ulasku u kuću ili u hram.

Muskarci su mogli imati dugu kosu do ramena većinom povezane sa vezom. Umjetnički radov i Izraeljana na čuvenom Crnom Obelisku Asirskog kralja Solimansera 3-eg, datiranog iz trećeg vi jeka B.C. pokazuje ih sa dugim kosama. Oni su bili bez kapa izuzev Izraeljeva kralja, koji se pokl onio s poniznošću pred Asirskim carem; imao je kao izgled čarapu-kukuljicu na glavi.

Svi muskarci imali su brade. Duge brade označavale su većinom čast. Asirski car na Obelesku imao je jedini frizuru. Njegova je brada napravljena od mnogih kovčjeva. Izraeljci na Obelisku i mali su ravne kose. Brijanje brada bio je znak žalosti. Posto su ustre bile jako skupe, te je ovo ra djeno vjerojatno od brijaca u gradu.

Nije poznato kako su Izraeljcanke nosile kosu. Žene su bile zauzete oko nakita na glavi koje je označeno da "dobro-uredi kosu" u Isaia. On ih je upozorio da će ih izgubiti i postati celave zbog njihove bezbožnosti. Apostol Pavle je govorio o dugim kosama da su "ponos" ženama.

Lončarsko oblicje od Hananske božice poronadjeno je u Losisu, drevnom gradu jugozapadno od Jerusalima. Ona je prikazana sa kratkom kosom sa tri reda uvojaka na glavi. Može biti da su bogate žene u Isaino vrijeme noseile svoju kosu u takoj modi. Na drugom mjestu urez je pronadj en gdje pokazuje Hananku noseći dugu ravnu kosu palu preko ramena.

Oboje musko i žensko nosii su nakite napravljene od zlata i srebra-prstenje, kao i dježdane ok o vrata. U Isusovoj prici o raskosnom sinu, možda najveći dokaz očeva postovanja prema njegov

om pokajničkom sinu jeste izrazen sa ovim komentarom: "Donesite najbolju robu, i obucite ga; i stavite prsten na njegovu ruku..." Najvazniji prsten na ruci covjeka bio je prsten-pecet ili podpis, urezan sa njegovim grbom. Ovo je bilo upotrebljavano za potpisivanje pisma i dokumenata. Faraon je dao Josifu svoj vlastiti prsten-pecet sa zlatnim lancicem u namjeri da nagradi Josifa i potvrdi njegovu vaznost.

Mladicima nije bilo dozvoljeno da bi oni izabirali zanimanje ili profesiju u biblisko vrijeme, posto su sva zanimanja bila po naslednistvu, prenosna sa oca na sina. Otac ako bi bio pastir, zemljoradnik, zanatlija, sveštenik, cinovnik, ili doktor taj bi poceo uciti svoga sina sto ranije to bolje. Zanimanje djevojaka bilo je samo domacinstvo. Cerke bi ostajale pored majke dokle god se ne bi udala, pomazuci u kucnom radu, noseci vodu, presti, pleti, tkati i siti, tako se uceci kako treba da postane dobra zena i majka.

Najstarije seosko zanimanje bilo je stocarstvo i ostalo je vazno cak do Novog Zavjeta vremena, u Judeji, na juznom dijelu Palestine. Veliki dio prostora je brdovit i susan i nije pogodan za zemljoradnju. Zivot pastira nije bio tih i lak. Za jedan razlog, stoga sto je trebao da bude veci dio godine, od proljeca pa do duboke jeseni na otvorenom izlozen svim vremenskim nepogodama. Samo u zimi, koja je bila hladna, kisovita sezona, onda bi oni ulazili pod krov. Tu je bilo divljih zvijeri, pastiri su cesto puta morali da se bore protiv hijena, cagalja, vukova, medvjeda cak i lavova. Njihovo oruzje je bilo noz ili stap. Praca, upotrebljavana od Davida da ubije Golijata, bila je takodjer pastirsko oruzje.

Poljoprivreda bila je najrazvijenija grana u Biblisko vrijeme. Seljaci su zivjeli jako aktivnim zivotom skorom kroz cijelu godinu. Na kraju, koje je bilo oko nove godine, oni su brali masline. U padu ranije zime, oni bi sijali ozimu pšenicu, jecam i lan. Izmedju januara i marta oni bi sadili i sijali ostalu ljetinu, kao lecu, lubenice, krastavce i pasulj. Zeli bi lan u aprilu, jecam u maju, vrsli su pšenicu i sakupljali sjeme u junu. U ljetnim mjesecima kada nije bilo kise, radilo se na obrezivanju i ciscenju vinograda i cuvanje smokava kao i sipka. Onda su seljaci bili gotovi da beru voce pri kraju augusta i septembra.

Sva ova poljoprivredna aktivnost opisana je na jednoj kamenoj ploci koja je pronadjena u ruse vinama Jezera, drevnog grada nedaleko od Jerusalima. Bila je uređivana kao vjezbanje rukopisa mladog Izrailjaca koji je zivio u vrijeme cara Solomona oko (25 B.C. Ploca na kojoj su rijeci bile izgrebene dava dokaz o brisanju pa onda ponovom pisanju o poljoprivredi na istoj ploci. Ovaj Jevrejski kalendar sadrzi pjesmice kao i o staroj poljoprivrednoj godini. To je jedan od najstarijih Izrailjevih natpisa sto su ikad pronadjeni.

Ribari su takodjer imali posten i ako ne ponosan položaj. Oni su bili dobro poznato radnicko tijelo u Isusovo vrijeme. On je izabrao svoje prve ucenike izmedju ovih i pokazao primjer njihova poziva. Izrailjci nikada nisu pecali ribu iz zadovoljstva kao sto su to radili njihovi susjedi Egipćani, koji su stalno bili opisivani crtezima u grobnicama kako idu sa ostvama u drustvu i svojim slugama i lovackim mackama. Ribarski zivot koji je opisan u Jevandjelju bio je odvazan, zahtjevajući hrabrost, odluku i strpljenje. Ribari ne samo da su lovili ribu, vec su je solili, susili ili salamurili da bi je sacuvali.

Mnoge familije u Biblisko vrijeme bile su jako siromasne. Ne posjedujuci zemlju ili bez zanata, ljudi su morali raditi za nadnicu, vecinom kao zeteoci, beraci grozdja, ili stocari. Oni bi mozda bili zaposleni za jedan dan ili cak za godinu, njihov dio bivo je daleko od zavidnosti, posto neposredni gazda bi placao nepostenu placu. Ovakva praksa bila je tesko osudjena od nekih proroka.

Poselima i gradovima bilo je dosta samostalnih zanatlija: loncara, zlatara, tkaca, krznara, farbara, pekara, stolara, kamenorezaca i.t.d. Majstori pojedine struke zivjeli su i radili zajedno u istom djelu grada, kao sto je to slucaj bibliskim srednjo-istocnim gradovima kao i danas. Neka sela su se usposobila u obicnoj industriji posto su imali sirovinu ili sredstva za proizvodnju, kao vodu ili gorivo. Iskopine u starom Deviru juzno od Jerusalima, oznacava da je bio centar tekstilne industrije. Preko trideset fabrickih odjelenja je pronadjeno.

Ima vise arheoloskih informacija o loncarskom obrtu nego bilo o kojem drugom iz Starog Zavjeta vremena. Loncarske iskopine datirane oko 5000 godina pronadjene su u Palestini. Loncar je

snabdjevaao svaku kucu sa svojim proizvodom, krcage i vrcve, dječije igracke, trgovce sa vaza ma u kojima su drzali svoje dokumente i papire. Loncari su takodjer pravili male flasice za parfij ume, pomadne vrcice, jeftine nakite, i vjerske predmete. Komadi pronadjeni u iskopinama pokaz uje da su loncari iz Bibliskog vremena postigli veliki ugled rada nadmasujuci cak i modernu komercijalnu robu.

Mnogo korisna od ovih svih starinskih struka bili su knjizevnici (pisari). Oni su vrsili dopisiv anja, pripremali ugovore, i priznanice, i izradjivali su zakonsku dokumentaciju. Od vremena Bib liskog ropstva pa nadalje, oni su ujedinili i izradili Biblisko pismo Jevreja. Ovo ih je ucinilo najv ecu i najvisu vjersku grupu. Oni su postali strucnjaci zakona, ili Tore i u prevodu drugih djelova zapisa. Oni su se posvetili da odrede kako zapisi treba da se upotrebljuju u zamrsenim detaljima svakodnevnog zivota.

Mnogi pisari pripadali su sekti Fariseja u Isusovo vrijeme. Mnogi od njih grcevito su se supros tavljali Isusovoj nauci, ali neki od njih postali su Njegovi sledbenici. Gamalijel, pod kojim je Pav le imao skolovanje u Jerusalimu prije nego je presao u Hriscanstvo, bio je vjerojatno pisar.

U Biblisko vrijeme kuca bi bila glavno mjesto nauke. Bila je duznost oca da uci svoje sinove pravu istinu i vjeru i da ih nauci sto bolje genaralnog znanja i naobrazbe. Tada nisu postojale sko le, one nisu bile uspostavljene u Palestini sve do samo rodjenje Isusovo. Pravo naucno zakonoda vstvo nije bilo sluzbeno zavedeno sve do trideset godina poslije Njegove smrti.

U to vrijeme izdata je naredba zahtjevajuci da svako selo i grad moraju imati skolu u koju sva muska djeca moraju pohadjati od sest i sedam godina starosti. Sve ove prve skole bile su poveza ne sa Sinagogom. Biblija, specijalno prvih pet knjiga Mojsijevih, bile su osnovno naucno sredstv o. Jezik, gramatika, istoria i geografija bile su specijalno iza toga.

Mladi Izraeljanci ucili su mnoge stvari izvan kuce, na pijacama, na gradskim kapijama, ili na mjestu gdje se molilo. Na vjerske praznike mnoge Izrailjske familije isle su u Jerusalim u Hram i ucestvovali u obredima tamo, kao sto je i Isus radio na Pashu kada mu je bilo dvanajest godina. Tu su se mogle cuti pjesme Psaltira od svestenickog hora i pripovjedanje u tancine istoriskih dog adjaja povezanih sa velikim vjerskim praznicima.

Pasha je bila praznik proljeca, uspomena na izlazak iz Egipatskog ropstva i velicanstveni izlaz ak pod vodjstvom Mojsijevim. Praznik Subota, odrzavan poslije sedam sedmica, u rano ljeto, bil o je povezano sa primanjem zakona na Gori Sinaju. Praznik Sjenica bila je uspomena Izrailja na privremeni zivot u pustinji. Onda je dolazio dan Ociscenja i prvi dan nove godine, obadvoje sveti i divni obredi.

Tu je svakako bilo i familijarnih svetkovanja: zenidbe rodjaka, rodjenje djece (specijalno mus karcica), dobrodoslica kuci nekom od rodbine, ili proslava pobjede u borbi. Zenidba je bla specij alno radosni dogadjaj-vrijeme goscenja, pjevanja i igranja. Zvanici bi ostali oko sedmicu dana u gostima.

Sport nije bio razvijen niti su Izraeljanci bili zainteresovani-narociti medju odraslima. Djeca, svakako, imali su svju vrstu igre, kao djeca svagdje u sva vremena sto rade. Zaharije nam govori da su djecacici i djevojci igrali na ulicama Jerusalima. On nije opisao kakvom su se igrom igar li, ali vjerojatno da je bilo kao one koje su bile kod Egipatske mladezi, koja su opisana na zidovi ma grobova gdje se igraju skakanjem-zabe, natjecanjem u pretezanju konopa, i rvanju. U iskopin ama nadjeni su konjici od ilovace, lutke, camcici i cegrtaljke takodjer su nadjene.

Odrasli Izraeljanci nalazili su odmor u atmosferi razonode, gdje su pjevali, igarli, postavljali z agonetke i viceve, pricali price, djelo na kome su se odlikovali. Oni ocevidno nisu bili zaintereso vani za sport. Nikad u Starom Zavjetu nije spomenuto atletcarsko natjecanje bilo koje vrste. U N ovg Zavjeta vremenu, ipak, Grcka atletcarska natjecanja za mladice odrzavana su u Palestini: tr canja, rvanja, boksanje, bacanje kamena, i bacanje koplja. Kad su po prvi put odrzane, ove igre z aprepastile su konzervativne Jevreje zato sto su ucesnici bili golisavi. Apostol Pavle cesto puta o pisuje trku i boks u svojim Poslanicama.

Kao mladac u Tarsusu on je vjerojatno vidjao Grcka atletcarska takmicenja odrzavana u velik im vanjskim polukruznim arenama i gimnastickim salama. Mnoge od ovih imformacija o zivotu

iz Bivliskog vremena dolazi iz arheoloskih otkrica. Ali tu ima mnogih koji se mogu uzeti iz Biblije.

Primjeri ovde navedeni pokazace citaocu da bi bolje shvatio put zivota kojim je narod Biblije isao i zivio.

BIBLIJA: KNJIGA SVIH VREMENA.

Da li Bog postoji? Kako On izgleda? Zasto je covjek stvoren na prvom mjestu? Zasto je covjek tako plemenit a tako slab i grijesan, sve u jedno vrijeme? Sto se moze uraditi povodom toga? Kako narod treba da se ponasa? Da li istorija ima neki znacaj? Da li se napreduje? Zbog toga Biblija se rve sa ovim osnovnim pitanjima sa kojima i covjek sam sebe pita, i to ga divi vec 2000 godina i vise. Zbog toga je Biblija najuglednija i siroko najcitanija knjiga u ljudskoj istoriji.

Biblija, u stvari jeste kolekcija od sesdeset-est malih knjiga, koje nam govore o usponu i padu starih naroda i sukoba armija. Govori o kraljevima iobicnim osobama, herojima i lupezima. Sadrzi istoriju i teologiju, pjesnistvo i pjesme, filozofiju i pisma. Sadrzi stara usnula-vidjenja, mudre izreke, i neke prividno dosadne zbirke sudskih zapisa. Porodocne loze i vjerska pravila. Sadrzi neke od najvećih literatura koje je covjek ikad zapisao. Sve je to direktno i u srodu izmedju covjeka i Boga.

“U pocetku...” Odpocinje sa ovom recenicom Prva Knjiga Mojsijeva. Biblija tvrdi da je Svemogući Bog personalno stvorio nebo i zemlju. Vrhunac ovog stvaranja bio je covjek, stvoren po Boziji slici i slicnosti. Ali Bog nije stvorio covjeka kao robota. On mu je dao dostojanstvo a onda oporocnost-slobodu izbora. Prve tri glave u 1. Knjizi Mojsijevoj govore nam da u vrtu Edenskom potopom ljudske rase, Adam i Eva, ucinili su prvi grijeh prema Bogu sa jelom ploda koje je Bog Zabranio. Mnoge glave Biblije govore nam kako je taj prestup izmedju Boga i covjeka bio izljecen.

U pocetku prestup je bio je bio rasiren do neprekidnog razmjera kako su se potomci Adama i Eve razmozavali na licu zemlje. Zloupotrebljavajuci svoj Bogom dati slobodni izbor, covjek je upao na put grijeha. Bog se pokajao sto je stvorio covjeka i onda je donio odluku da ga unisti. Stoga je on potopio svijet u kome je samo preziveo pravedni Noje, njegova familija i zivotinje koje su donijeli u brod.

Poslije ovog praistoriskog pocetka Stari Zavjet usmjerio se na Jevreje, ili kako su kasnije bili bolje poznati kao Izrailj. Ali izvan bibliske istorije oni su bili nepoznata grupa, ali u istoriji vjere dokazano da su oni bili alat u Bozijim rukama rukujuci sa covjekom. Njihova nacionalna literatura, Starog Zavjeta jeste rijetka medju etnickim zapisima stare civilizacije. Takvi zapisi od drugih naroda su zdravstvenija; ovdje su i bez pogreske njihova armija izgleda nikada nisu izgubili borbu.

Stari Zavjet na drugu ruku, jeste mnogo otvoren u pokazivanju crne strane covjeka. Ipak ga drzi na visokom nivou nego li i jedna druga knjiga. Vodje Izrailja opisani su realno kao krv-i-meso ljudi sadze velicinu moralne slabosti. Onda dolaze proroci, njihovi glasovi se ore kao truba po svoj zemlji. Ovi Bozi predstavnici pojavljivali su se cesto da bi objavili Boziju osudu i da bi probudili naciju i njene vodje nazat u pravednost.

Bog koji se pokazao Jevrejima jeste ne samo neobicna u svojoj moralnoj istovjetnosti (Monoteizmu). On je takodjer neobicna u opsegu u kome on ide da bi on izbavio svoj narod, Jevreje (ili Izrailj), i, kroz njih, sve grijehom-oprljano covjecanstvo. Ovo je razlog zasto teolozi zovu Bibliju “spasavajuća istorija”. Dugi sjaj Bozije milosti moze se reci da je odpoceo skorom 4000 godina, kada je Bog sklopio ugovor sa Abrahamom. Prva Knjiga Mojsijeva je zabiljezila je da je on rekao Abrahamu da se on preseli u Hanan iz Mesopotamije malo prije ere velikog Hamurabija, koji je sa stavio cuveni zakonik zakona. “Ucinicu veliki narod od tebe, i blagoslovicu te... i u tebi svi ce na rodi biti blagosloveni”. Ovdje je Bog osnovao svoju prvu namjeru, po prvi put gdje ce kroz Jevreje doći blagoslov njihova Boga cijelom covjecanstvu. I sam ugovor cinio Abrahama tvorca Jevrejske nacije.

Jedan primjer u kome se covjecije zlo okrenulo u dobru svrhu pokazalo se na Abrahamovom prunuku, Josifu. Josifova zavidna braca prodali su ga u ropstvo i trgovci su ga odveli u Egipat. Napokon, kad je on rastumacio san Faraonu a koji je znao glad, i dao je savjet da se hrana sabira u skladista. Josip je postao predsjednik vlade i ministar ekonomije ponudio je utociste od gladi svojoj familiji kada se glad prosirila i u Hanan. Ovim je putom Bog ucinio da se djeca Izrailja presele u Egipat pod povoljnijim uslovima. Ali kroz nekoliko vijeka Faraon ih je potlacio i postali su robovi, stvarajuci knjigu Seobe.

Bozija pomoc stigla je u osobi Mojsije, narodni najveći vodja. Bog mu se pojavio u gorecoj kupini i saopstio mu da se vrati u Egipat iz svog izgnanstva u Midiani i da izvede njegov narod u sl obodu u Hanan, zemlju u kojoj tece med i mlijeko. Mojsija i njegov brat Aron otisli su da vide Faraona, ali Faraon nije dozvolio djeci Izrailja da se isele. Onda Mojsija sa Bozijom silom djeluje kroz njega, ucinio je cuda da bi pokazao silu Boga Izrailjeva; Mojsija je ucinio pomor, kugu i nevolje u Egiptu, ali bi svaki put Faraonovo srce otvrdlo i ne bi dozvolio izlaz djeci Izrailja.

Konacno Bog je rekao djeci Izrailja, preko Mojsije, da pomazu svoj prag i do vratnik sa krvi zdravog i čistog jagnjeta. Te noci, dok su Izraeljanci jeli ispeceno jagnje, kako im je Bog naredio, andjel smrti udario je Egipat. Ali on je mimoisao kuce Izraeljske, koje su bile oznacene s krvlju jagnjetovom, i ubio je svako prvorodjence Egipatsko, cak i prvo rodjence Faraona. Ovo je bilo su vise cak da Faraon nije mogao podnijeti. On je dozvaio Mojsiju po noci i naredio mu da izvede Izrailja iz Egipta. Do danasnjeg dana Jevreji slave Pashu svakog proljeca praznujuci praznik jagnjetom.

Poslije napustanja Egipta djeca Izrailja lutala su po pustinji cetrdeset godina. Za vrijeme tog lutanja Bog se sastao sa Mojsijom na Gori Sinaju i, u djelotvornosti objasnio Izrailju sto je grijh. On je izrekao svoj zakon u detaljima odnoseci se na Deset Zapovjesti, koje su temelj modernog naroda. Ovaj se zakon produzuje kroz 4. Knjigu Mojsijevu kao jedan vazan prirucnik sveštenici ma.

Mnoge zrtve i obredi opisani u 3-oj Knjigi Mojsijevoj izgledaju smjesne za nas danas . Ali u stvari znacaj zrtava bile su vazne zato sto su one pomogale narodu da shvate vaznost zivota ako se ne izvrsavaju Bozija pravila. Mojsija je cesto opominjao narod da je njihov Bog svet sto znaci "apsolutno dobar" i stoga i oni moraju apsolutno biti dobri. Grijeh naroda je stavljen na jagnje bez mane prinesenog na zrtvu, sto je oznacavalo Boziji oprostaj. Ipak, 4-ta Knjiga Mojsijeva govori nam, da lutajuci Izrailj je proizvedio da upada u grijeh vremenom i cak se pobunili protiv izabrano g vodju od Boga, Mojsiju.

Na kraju svog zivota Mojsija se obratio narodu, isticuci znacaj i zakon od seobe iz Egipta. On je obuhvatio ljubav prema Bogu i prema svom susjedu. Ovaj govor kako ga 5-ta Knjiga Mojsijeva a popunjava i prvih pet knjiga Starog Zavjeta, petoknjizje Mojsijevo (Pentateuch) ili, po Jevrejski, Tora (Zakon).

Ali Mojsije je bio odredjen da umre prije nego je Izrailj usao u obećanu zemlju Hanan. Prije nego je umro, Bog mu je dao mogucnost da vidi obećanu zemlju iz daleka sa brda planine. Cast i odgovornost za uvodjenje Izrailja u Hanan dopala je Josui, sinu Nuninu, izabran od Boga kao sto je Mojsija Bio. Knjiga o Josui opisuje kako je Bog dao zemlju Hanansku armijama Izrailja. Ali Izrailj je imao problem da odrzava mir u novoj zemlji. Sudije nam govore kako su novi doseljenici zivjeli za vrijeme sledeca dva stoljeca u raspustenoj konfederaciji plemena. Oni su cesto putapokusavali da napuste pravoga Boga za korist paganskih plodnih bogova Hananaca. Kad god bi oni ucinili grijeh, Bog bi dozvolio neprijatelju da pobedi Izrailja dokle god se oni ne bi pokajali od svoje neposlušnosti.

Poslije svega ovog krvoprolica i buice ratnih prica, ljubavna prica o Ruti pojavljuje se kao jedna divna medjuigra. Jos jednom ponove Bog pokazuje da njegova namjera proteze se iza njegovog izabranog naroda. Ruta je djevojka Maovka. Maovljani su bili rodjaci Izraeljancima, kao sto su to danas Arapi. Ona se okrenula od Maovske pogresne vjere u vjeru k Bogu Izrailja. Na pokon ona se udala za bogatog Voaza. Tako je ona postala prababa velikog kralja Davida.

U Jevrejskoj porodici korjen je jako vazan. Oni se osvrću unazad ka korjenu patrijaraha. Avram, i onad Mojsije koje, proroci objave, da će izći iz koljena Davidova. Ruta, kao Maovka, kao žena Vozova, Izrailac, od Mesije. Tako dolazak Mesije je izgledao kao da znači da će doći iz druge nacije.

Napokon dvanajest plemena Izrailja bili su ujedinjeni zajedno u pravu monarhiju, kako je opisano u 1. i 2. Knjizi Samuilovoj. U ove dvije knjige i druge koje slijede isto su jako uzbudljive za čitanje u Bibliji. Burna personalnost prvog kralja Saula, prouzrokovala je rivalstvo sa pobornicima, Davidovim, koji je na kraju naslijedio Saula kao kralj. U jednom slučaju David je čak formirao privatnu armiju, koja je sacinjavala izmjesanu grupu nezadovoljenika, pobunjenika u je dnu jako vjestu četu ratnika. Na drugoj strani David je pokazao veliku sposobnost da se ne suprotstavlja Saulu, koji ga je jurio sa 3000 najboljih vojnika u kraljevini.

Biblija iskreno pokazuje ne samo kralja Davida veličinu, nego i njegov grijeh. On je učinio preljubu sa udatom ženom Betsibom. On je poslao njenog muža, Urijaha, na istaknuti ratni položaj borbe gdje bi lakše poginuo. Natan je suocio Davida sa ovim zločinom kazujući mu priču o nemi losrdnom bogatom čovjeku. David je ljuto odgovorio da takav čovjek zaslužuje smrt. Natan je za grmio, "ti si taj čovjek".

Glavni izrazaj Davidove uprave takodjer dolazi od Natana. David je želio da napravi "kucu" (Hram) Bogu. Ali Bog je rekao, preko Natana da će on dati Davidu "kucu" što znači familiju ili dinastiju: "On će saizdati dom imenu mojemu, i utvrdicu prijesto carstva njegova do vijeka". Slijedeća nevolja carstva učinila je to obećanje kao rujanje. Ali prijesto o kome je Bog govorio bio je duhovni prijesto koji je on pripremio za Mesiju.

Zlatno doba za Izrailj, politički na kraju, stupa u 1-va Carevima, sa upravom Davidova sina Solomona. On je bio Izrailjev, najbudniji, najbogatiji a možda i najgluplji kralj. Iz diplomatskih razloga Solomon se ženio sa ženama iz drugih nacija. Njegove strane žene iskvarile su vjeru jednog Boga sa donoseći pagansko vjerovanje u dvor. Zbog njegova grijeha i zbog velikih poreza da bi se raskos u dvoru održavala, deset od dvanajest plemena pobunili su se poslije Solomonove smrti i uspostavili su sjeverno kraljevstvo (Izrailj) oko 930 B.C. Preostala dva plemena postali su južno o carstvo (Juda).

Deset plemena možda su izbjegli visoke poreze, ali oni nisu izbjegli grijeh. Kroz njihovu tužnju u istoriju, postojeći dva stoljeca, sjeverno carstvo pokušalo je izmjesati vjeru pravog Boga sa mnogim drugim paganskim vjerovanjem. Ali Bog je zahtjevaio punu odanost.

Velicanstveni sukob između bogova odigra se na Karmilskoj gori. Tu je prorok Ilija izigrao s vestenike plodnih bogova Vala čije je vjerovanje zahtjevalo žrtve obredne prostituciju i čak žrtvovanje djece. "Ako je Gospod Bog, idite za njim; ako li je Val idite za njim". Ilija je izazivao. Val ovi svetenici nisu mogli izmoliti ogranj da zapali drva da bi se ispekao junac. Onda po Iliinoj rijeci. Gospod Bog Abrahamov poslao je ogranj i zapalio drva. Božija pobjeda nad Valom sacuvala je pravu vjeru privremeno.

Ali djelo Iline demonstracije bilo je kratkog vremena. Sjeverno carstvo ponovo je upalo u grijeh, povezujući pogrečno vjerovanje sa jednim nezrelim nedostatkom socijalne pravednosti. Ova moralna praznoca napadnuta je od prvih dva proroka čije su riječi sakupljene u knjigi Amosa i Hoseje.

Hoseino prorocanstvo specialno je opisano zbog toga što je njegova vlastita žena bila nevjerna. U dubini njezine sramote on je nju uzeo nazat. Hoseja je upotrebio ovu personalnu tragediju kao jedan primjer da bi pokazao Božiji oprostaj za njegov sopstveni narod zbog njihova nevjerstva. Propast sjevernog carstva, opisanog u 2. Carevima desilo se oko 722 B.C. 2. Carevima opisuje istoriju južnog carstva sve do pada Izrailja i etnickog ciscenja i odvodjenja u Babilonsko ropstvo u stome stoljecu B.C. 1. i 2. knjiga Dnevnika dava drugi pogled na Davidovu vlas i onda proizvuje sa istorijom južnog carstva do samog pada, ignorisući sjeverno carstvo.

U vrijeme poraza i nezgoda proroci su bili tamo. Primjerna personalnost posljednjih dana u južnom carstvu bila je proroka Jeremije, čija dramatična biografija i pjesničko prorocanstvo zapisan i su uknjizi koja nosi njegovo ime. Jeremija je bio vodja vjerske reforme pod carem Josijom. Ali

kad je carstvo oslabilo on je tacno prerekao da ce biti pobjedjeno od Babilona. Ovo je donijelo v eliku nevolju. Shvacen kao nekoristan, bio je zatvoren. Car je cak zapalio jedno od njegovih pisa nih djela, poslije kada je pusten na slobodu on je pobjegao u Egipat.

U divljanju nacijskog ocajanja, Plac, jadika za svetim gradom Jerusalemom, bio je mozda na pisan od samog Jeremije. Jeremijevo posljednje prorocanstvo, ipak nosi poruku nade: jedan prav edni potomak iz Davidove loze opt ce se vratiti u svetu zemlju. Iz ove loze Bog ce podignuti cara "Pravrdnu lozu koja ce se zvati "Gospod nas pravednik". Opet nagovjest za Mesiju koji ce spasit i covjecanstvo.

Nada, pored okrivljanja, takodjer je dolazila iz drugih izvora za vrijeme ropstva u Babilonu: Prorok Jezeckija, poznat po njegovom svjetskom vidjenju. Kao Jeremija, on je propovjedao da je Jerusalem pao zbog bezbznosti naroda. Ali je on ponudio nadu da ce se Jerusalem natrag vratiti , samo ako narod bude slusao Boziji zakon. Kada je Persija pobjedila Babilon Izrailju je bilo dozv oljeno da se vrata u svoju otadzbinu, pocetkom negdje u 538 B.C. Oni su opet mogli da sluze u h ramu, kako je to Jezeckija i prorokovao. Ovaj period vremena je opisat u Jezdra i Nemija. Prica o Jestri i otvoreno vidjenje Danilovo takodjer se odigralo za vrijeme Persijskog carstva-ere.

I ako je Izrailj cesto puta napustao Boga, oni su ipak imali mnogo puta bliskost k Bogu kako je to rasvjetljeno u pismima, nacionalnim himnama o pohvalama i molbama Bogu. Psalmi su jed na od najljepih svjetskih kolekcija pjesnistva. Oni su pisani pod mnogim razlicitim okolnostima od mnogih pojedinaca: skorom pola od njih napisao je car David.

Mnoga zapadna pjesnistva postizu stih sa uobicajnim redom od dugih ili kratkih slogova i sa kraj-zvukom. U Jevrejskom pjesnistvu stihovi se odnose na jednu srocnost ideje, kao i u ovom ti picnom primjeru. Gospod je vidjelo moje i spasenje moje; koga da se bojim. Gospod je krijpkost zivota mojega; koga da se strasim.

U drugima, kao Psalm 150 koji je pjesnicke fraze "hvalite ga" interfukcionise spjev, skorom kao udarci bubnja. Kao mnoge starog zavjeta knjige, Psalmi takodjer sadrzavaju vazna predvidja nja Mesije i spomenut je u Novom Zavjetu kao opozivanje na Isusa Hrista.

Price Solomonove razlicitije su od ostalih knjiga Starog Zavjeta. To su kolekcije mudrih izrek a, mnoge od njih slavne. Mnoge od njih dolaze od samog cara Solomona. Evo dva primjer od mn ogih poznatih: "Odgovor blag utisava gnjev, a rijec prijeka podize srdnju. Bolje je ime nego velik o bogastvo, i milost je bolja nego srebro i zlato" (Price 15:1; 22:1).

Jov, najveca filozofska drama sacuvana iz starina, rukuje sa velikim pitanjem: tajna ljudske pa tnje pod ljubavi Boga. Dramaticka forma je takodjer upotrebljena u pjesmama Solomona, jedna divna knjiga koja velica bracnu ljubav i opisuje seksualnu ljubav kao dar od Boga kada se ide Nj egovim putom i zakonom. Drugi vide ovu knjigu kao pokazivanje figurativne Bozije ljubavi pre ma crkvi.

Filozofija se opet pokazuje u knjizi Propovjednika. Ova je knjiga pisana od covjeka koji je oc evidno pokusao sve sto je svijet nudio ipak jos uvijek usamljen i nezadovoljan. Njegov je savjet " Boga se boj, i zapovjesti njegove drzi, jer je to sve covjeku. Jer ce svako djelo Bog iznijeti na sud i svaku tajnu, bila dobra ili zla".

Proroci su odrzali sredinu pozornice u posljednjih dvanajest knjiga Starog Zavjeta. Tu su takoz vani "mali" proroci posto su njihove knjige krace od ostalih "velikih" proroka. Njihov rad protez e se kroz vrijeme od tri stoljeca ili vise. Ovdje nalazimo Jonu, najveceg protivnika-predstavnika u istoriji. Bog mu je dao da ode i da propovjeda izbavljenje Ninevljana koje je on mrzio, pokazuj uci da mu je Bozija milost cak i iza naroda Izrailja. Mehija prorokuje da ce buduci Mesija biti ro djen u Vitlajemu. Amos drugi mali prorok spotice narod na pravednost i pravo djelo pred Bogom . Drugi manji proroci su: Hoseja, Joel, Obadija, Naum, Navakum, Zefonija, Agej, Zaharija i Maj ahija.

Knjiga koja najbolje povezuje Stari Zavjet sa Novim Zavjetom jeste knjiga Isaije. Isaija je bio osmog stoljeca B.C. prorok cije je vanredno vidjenje uvelo mnoge detalje o Mesiji, kroz koga ce Izrailj postati svjetlo svim narodima. On je prerekao radjanje jednog koji ce se zvati Emanojlo, sto znaci "Bog s nama". Nekoliko zapisa snabdjevaju svijetle zapise o Mesijevu carstvu, punu ra

dost, pravdu i mir. Jedan od najbolje poznatih je, "Jer nam se rodi dijete, sin nam se daje; kojem u je vlast na ramenu..." Ove rijeci sa ostalima iz Starog Zavjeta prorocanstva, jesu predmet Hadel ova mjestorstva, "Mesija" jedan od svjetskih najvećih muzickih djela.

Pored ovih velikih vidjenja, ipak, Isaija je udario jednu malovecu ozbiljnu notu u predskazivanju dolaska jednog "Covjeka tuge" opisanog koji ce biti prezren od ljudi: "Ali on bi ranjen za nase prestupe, izbijen za nasa bezakonja, kar je bio na njemu nasega mira radi, i ranom njegovom mi se iscjelismo. Svi mi kao ovce zadjosmo, svaki na se okrenu svojim putom i Gospod pusti na nj bezakonje sviju nas".

Ovo izgleda protuvrjecito-jedan opceniti Kralj i pacenik Sluga-je odredjen za neobicni zivot Isusa Hrista, kako je to zapisano u cetiri jevandjelja Matej, Marko, Luka i Jovan. Samo postepeno za vrijeme njegova zivota Isusovi sljedbenici su shvatili da je njegovo carstvo duhovno i da on nece biti ratnik Mesija koji ce uspostaviti slobodnu Jevrejsku drzavu i skinuti Rimski jaram. Njegova puna vlast na zemlji doci ce samo na "kraju ovog vijeka", kako je to opisano u vidjenju Otkrivenja, koje završava Novi Zavjet.

Prije nego je Isus vaskrsnuo iz svog groba i pojavio se svojim ucenicima u vaskrsnutom tijelu, njegova smrt na krstu izgledala je porazna pobjeda. Ali Bog je upotrebio ljudsko zlo da bi izrazio najveći primjer Njegove oprostajne ljubavi prema gresnom covjeku. Smrt Isusova bila je vrhuna c jedne duge istorije kroz zrtvovanje na Jevreskim oltarima.

Ne kao ponavljanje prinosa na zrtvu jagnjeta na koga je grijeh ljudski stavljen, kao sin Bozji Njegova smrt je spas jednom za uvijek. Kako je Isaia i napisao, jednog covjeka kazna okaja grijeh e cijelog covjecanstva.

Sa ovim cvrstim vjerovanjem i sa ovom dinamicnom porukom, Hrisceanski pokret u kratkom razdoblju se prosirio kroz Rimsko carstvo, kako je navedeno u Djelima apostola, prva knjiga istorije Crkve Bozije. Glavni strategista za prosirenje Hrisceansstva izvan Jevrejske nacije bio je Pavle.

On je bio bivsi Farisej i progonitelj Hrisceansa koji je sam presao u Hrisceansstvo poslije vidjenja Hristova na putu za Damask.

Kraj